

**Wybrane aspekty tonalności.
Badania porównawcze języków
chińskiego (mandaryńskiego) i polskiego**

Ewa Piorun

**Wybrane aspekty tonalności.
Badania porównawcze języków
chińskiego (mandaryńskiego) i polskiego**

Poznań 2025

Projekt okładki:
Wydawnictwo Rys

Recenzja:
dr hab. Paweł Nowakowski, prof. UAM

Copyright by:
Ewa Piorun

Copyright by:
Wydawnictwo Rys

Wydanie I
Poznań 2025

ISBN 978-83-68668-03-2

DOI 10.48226/978-83-68668-03-2

Wydanie:

Wydawnictwo Rys
ul. Kolejowa 41
62-070 Dąbrówka
tel. 600 44 55 80
e-mail: tomasz.paluszynski@wydawnictworys.com
www.wydawnictworys.com

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział 1.	
Tonalność w języku mandaryńskim	13
1.1. Opisy i transkrypcje systemu tonalnego	14
1.2. Właściwości tonu i jego fonetyczne korelaty	19
1.2.1. Wysokość (<i>pitch</i>) i częstotliwość podstawowa (F_0)	19
1.2.2. Napięcie fałdów głosowych	21
1.2.3. „Szmer”	21
1.2.4. Temporalne właściwości tonów	21
1.3. Czynniki wpływające na realizację tonów	22
1.4. Fonologiczna reprezentacja tonu	23
1.4.1. Składniki tonu i ich poziomy kontrastywne	23
1.4.2. Tony konturowe (<i>contour tones</i>) i tony poziomowe (<i>level tones</i>) ...	23
1.4.3. Jednostka nacechowana tonem (TBU, <i>Tone Bearing Unit</i>)	28
1.5. Relacja ton – segment	30
1.5.1. Ton jako zjawisko suprasegmentalne	31
1.5.2. Ton jako zjawisko segmentalne	32
1.5.3. Ton w ujęciu fonologii autosegmentalnej	33
1.6. Ton, akcent i intonacja	35
1.6.1. Ton a akcent	35
1.6.2. Ton a intonacja	40
1.7. Akcent w języku polskim	45
Rozdział 2.	
Zjawisko tonalnego <i>sandhi</i>	61
2.1. <i>Sandhi</i> tonalne w języku chińskim (mandaryńskim)	62
2.1.1. <i>Sandhi</i> tonu 3	63
2.2. Domena <i>sandhi</i> tonu 3 w badaniach lingwistycznych	65
2.2.1. Podejście cykliczne (<i>The Cyclic Approach</i>)	65
2.2.2. Podejście Kaisse – Zasada gałęzi (<i>The Branch Condition</i>)	66
2.2.3. Podejście prozodyczne (<i>The Prosodic Approach</i>) – model Shih	68
2.2.4. Koncepcja Przypadku Specjalnego (<i>The Special Circumstance Approach</i>)	73
2.2.5. Koncepcja Jednostki Sensownej (<i>The Sense Unit Approach</i>)	73
2.2.6. Teoria Funktorów (<i>The Functor Approach</i>)	75
2.2.7. Teoria Efektu Semantyczno-Pragmatycznego (<i>The Semantic-Pragmatic Effect Approach</i>)	76

2.2.8. Teoria Klityk (<i>The Clitic Approach</i>)	77
2.2.9. Koncepcja Prozodycznej Hierarchii (<i>The Prosodic Hierarchy Proposal</i>)	77
2.2.10. Teoria Optymalności (<i>Optimality Theory</i>)	80
2.3. Fonetyczna natura tonu powstałego na skutek <i>sandhi</i>	92
Rozdział 3.	
Część eksperymentalna	97
3.1. Analiza tonograficzna wyrazów chińskich i polskich wypowiadanych przez rodzimych użytkowników języka mandaryńskiego	97
3.1.1. Materiał językowy	97
3.1.2. Uczestnicy	99
3.1.3. Przebieg eksperymentu	99
3.1.4. Edycja materiału dźwiękowego	100
3.1.5. Analiza	101
3.2. Analiza tonograficzna wyrazów chińskich i polskich wypowiadanych przez nierodzimych użytkowników języka mandaryńskiego	103
3.2.1. Materiał językowy	103
3.2.3. Przebieg eksperymentu, edycja oraz analiza danych	104
3.3. Badanie percepcji słuchowej tonów chińskich wśród nierodzimych użytkowników języka mandaryńskiego	105
3.3.1. Materiał językowy	105
3.3.2. Słuchacze	105
3.3.3. Przebieg eksperymentu	106
3.3.4. Analiza	107
Rozdział 4.	
Uzyskane rezultaty	109
4.1. Realizacja tonów chińskich przez rodzimych użytkowników języka mandaryńskiego	109
4.1.1. Część I – język mandaryński	109
4.1.2. Część II – język polski	122
4.1.3. Porównanie wyników obu części eksperymentu	137
4.2. Realizacja tonów chińskich przez nierodzimych użytkowników języka mandaryńskiego	139
4.2.1. Część I – język mandaryński	139
4.2.2. Część II – język polski	149
4.2.3. Porównanie wyników obu części eksperymentu	163
4.3. Porównanie wyników rodzimych i nierodzimych użytkowników języka mandaryńskiego	164

4.4. Test słuchowy	172
4.4.1. Kompetencja językowa oraz indywidualne predyspozycje słuchowe odbiorcy	175
4.4.2. Wpływ nadawcy	179
4.4.3. Zależność od rodzaju tonu	180
Konkluzje	191
Aneks	195
Bibliografia	197
Abstract	201
Spis tabel	203
Spis rycin	205